

Torstein Tsaakvitne . 1

berge1 24.4
CD ROM okkupasjonen
lyd/frontkjempere

~~105917~~

106142

Intervju med Jostein Berge

Hvordan ser du i dag på de idealene dere hadde i NSUF?
(idealer2)

Jeg vil påstå det i ettertid at jeg ikke syntes de var gale! Vi representerte en slik norskdom som vi aldri tidligere har sett. Og den nasjonalismen som det representerer, hvis den er ført på en human og fin måte, så er det det beste vi kan ha som idealer

Kan du fortelle mer om hvilke mål og idealer dere hadde i NSUF?
Idealer3)

Vi må være klar over det at det var ikke fred, det var krig. Det var ting som gjorde forholdene annerledes enn i fredstid. Det ble forskjell på det vi kaller speiderbevegelsen før krigen, og det vi kaller NSUF under krigen. Speiderbevegelsen gikk veldig mye på det moralske, gikk på moral og oppførsel. Ikke røke, ikke banne, ikke lyve, sanntru, ærlige..Jeg tror angående disse tingene, så kunne jeg gå rett inn i speideren i dag!

Vil du da kalle NSUF en slags politisk speiderbevegelse?
(idealer4)

Ja, det kan jeg godt si. Det tror jeg faktisk. For vi hadde veldig sterke motforestillinger mot alt som het kjeltringer og pakk, ramp og dårlig oppførsel og dårlig kultiver oppførsel i sin alminnelighet. Det hadde vi sterke begreper om. Likevel, så så jeg ting jeg skulle ønsket jeg aldri skulle sett innen NSUF også. Men det var ikke så mye av disse tingene...Jeg så det vel mer innen Hitlerjugend. Jeg kom jo forsåvidt sterkt i forbindelse med HJ i den germanske Landtjenesten, og den vil jeg ikke uten videre rose som like høyverdig som NSUF var.

Hvordan så dere NSUF-ungdommer på Føreren, Quisling?
(Quisling)

Quisling var et veldig godt eksempel på hvordan en kunne idealisere et menneske. Jeg visste forsåvidt mye om han, vi hadde lest veldig mye om han. Vi visste om hans kunnskaper, vi visste om hans forhold i Russland. Jeg gjorde ikke det til å begynne med, men fra da jeg var med i NSUF, så visste jeg nok veldig mye om det.

Hvis man hadde brukt et slags moralsk eller åndelig viskelær og tatt vekk akkurat det som Quisling senere ble belastet for, så tror jeg fremdeles det at det skal vanskelig finnes en person som kan settes opp mer som et ideal enn Quisling!

Men han har jo en belastning da, etter disse dommene og det som skjedde under krigen. En belastning som jeg fremdeles mener er urettferdig. Men la oss si at det ble tatt bort, så tror jeg mange, mange av det norske folk ville satt opp en slik person som et godt ideal.

Hvordan var Quisling som menneske og person?

(quisling2)

Det er en ting som jeg kanskje la merke til, men som jeg ikke satte ord på den gang. Det var hans måte å tale på. Han hadde liksom ikke evnen til å få folk med seg. Han var for skarp. Det virket som han nærmest var sint når han var på talerstolen. Jeg skjønner på en måte hvordan han hadde det, for jeg tror han må ha vært en ualminnelig sjenert person, altså en unnselig person på sin måte.

Jeg har jo lest litt om han siden, og tror jeg kan forklare det litt ut fra det jeg opplever hos meg selv også. Han var en human, mild og fin person i sitt daglige virke. Men han eide ikke evnen til å få det fram på en talerstol. Da er det noe som gjør at han er for skarp og kantete og for konsekvent i sine uttrykksformer.

Det la jeg merke til den gangen, og var aldri noe særlig begeistret for det han sa. Innholdet kunne kanskje være noe, men det var framføringen som sviktet mye.

Hvorfor tror du dere så slik opp til ham?

(ideal)

Vi idealiserte ham nok veldig mye. Fortjent eller ufortjent. Men vi hadde vel et veldig sterkt behov for å se opp til et ideal.

Motstand og motstandsarbeid mot NS og tyskerne, hvordan oppfattet du det?

(isfront1)

Til å begynne med, så merket vi ingen ting til det der. Jeg kan ikke si at jeg visste noe om det i det hele tatt på den tiden jeg gikk aktivt inn i NSUF. Jeg visste jo etter hvert at det bygde seg opp en slags motstand mot NS og mot tyskerne. Men jeg så aldri det som noe annen motstand enn det som det er mellom de politiske partiene i dag!

Det er mulig at jeg var forferdelig dum, men jeg hadde ikke opplevd noe av dette før! I min naivitet så jeg ingen annen motstand, og det var jo fullt lovlig å være mot eller for...

Denne isfronten som kom i stand mellom NS og ikke-NS, merket du noe til den?
(isfront2)

Det var i grunnen ikke noe særlig problem for meg, til å begynne med. Men da jeg endelig meldte meg til fronttjeneste, da var det allerede vist at det var en meget sterk motstand både her og der. Da var det nok et veldig tungtveiende moment dette her, at det var et slags terrorpress, som det gjaldt å komme ut av. Da var det lettere å melde seg til fronttjeneste enn å være hjemme

Var isfronten virkelig så sterk?

(isfront)

Det som virkelig skjøv på til slutt, for at vi meldte oss, var som jeg tidligere har sagt, denne terroren som etter hvert oppstod i det norske folk, denne mobbinga, dette presset, denne isfronten. Hvor til og med nære venner, det kunne være onkler og tanter og andre nære venner, som ikke hilste til deg. De snakket bak ryggen på deg, noen spyttet etter deg og noen spyttet deg rett i trynet. Så jeg tror at det presset var en del av det som jaget oss inn i den innsatsen.

I Germansk Landtjeneste i Tyskland

Da du bodde i Tyskland og arbeidet i den germanske landtjenesten, kom du mye sammen med de tyske Hitlerjugend. Kan du fortelle litt om dine inntrykk av dem? Hva var f.eks. forskjellen mellom Hitlerjugend og NSUF?

(HJ01)

Nå må jeg snakke på bakkeplanet, selvfølgelig, som menig. Da fikk jeg inntrykk av at Hitlerjugend var mye mer ekstrem nasjonalistisk, dette verken som negativ eller positivt ment, men moralbegrepene, slik som vi oppfattet dem, var på ingen måte de samme!

Hvordan det? Har du noe eksempel?

(HJ2)

En opplevelse: Vi gikk forbi et hjem i Polen, hvor det var en åndssvak gutt som i solveggen. Det var vel kanskje en seks-sju gutter fra HJ, og seks-sju gutter fra både Holland, Norge, Belgia osv. Men det var HJ-gutta som begynte å mobbe den gutten. De lo og lekte med han, og syntes han var en ordentlig raring. Det var noe som ikke falt i god smak hos oss.

Andre ting som skilte de norske fra de tyske?

(HJ3)

Ellers var jo tyskerne veldig bevisste, militante. Det skulle være orden, være zack-zack som de sa det. Det var jo slike ting som vi blåste en lang marsj, selv om vi godtok det. Svært mange av tyskerne i HJ hadde ikke så veldig store tanker om det germanske samarbeide, i og for seg. Der var vel vi mer bevisst, når vi tenkte på samarbeidet landene imellom. De var mer nasjonale tyskere,

så absolutt. Men så hadde jo de også mer ekstreme forhold, i og med at de var i direkte krig.

Har du noe eksempel som kan belyse disse forskjellene?

(HJ4)

Et eksempel på hvordan vi hadde slike leker, kan vi kalle det. Det gikk på at de stilte opp visse personer, som skulle være såkalt vakt, og så skulle vi som enkeltpersoner prøve å komme inn på et visst sted. Det kunne være en halmballe på åpen mark, et bestemt tre osv. Vi skulle komme dit så ubemerket som mulig og så fort so mulig. Det er jo typisk soldatøvelse.

Vi nordmenn kom som regel sist. Det var en tysker som kom først, bestandig! Effektive, raske, liksom på en helt annen måte enn oss...

Hvor ble du sendt?

(Land02)

Jeg ble sendt på et såkalt **Lagerführerausbildung**. Det vil si at jeg kunne blitt leirleder i Germansk Tjeneste eller noe lignende

Hvordan var opplæringen her?

(Land03)

Der var det nærmest en slags militant opplæring, men det var skolering på det teoretiske plan. Det var det stedet hvor jeg lærte Hitlerjugend best å kjenne, for det var et flertall av HJ der. Vi ble utdannet av unge gutter som var hjemme enten på permisjon, eller såret, og gjerne fra SS. Det kunne være 18-19 år gamle gutter som hadde en viss erfaring med utdanning.

Det var den militante delen. Ellers hadde vi lærere på det mer teoretiske plan.

Aktiviteter dere drev med?

(Land04)

Sportslig så hevdet vi oss veldig godt. Jeg var lengst i håndgranatkast. Det er jeg litt stolt av. Det var mange som kunne hevde seg der, men det var ingen som kunne kaste en håndgranat så langt som meg. Det var et sportsresultat.

Var dere med på andre ting enn skole og praktisk arbeid?

(landtjeneste)

Det var ofte slike høytider som skulle feires, og det var minnesdager og minnessteder. Da ble vi tatt ut av den vanlige arbeidstjenesten. Vi var med som et slags "fyll" under slike stevner. Dette ser vi også på film, hvordan slike avdelinger stilte opp her og der. Det var ikke så mye militære, det var helst Hitlerjugend og slike som oss.

Hvordan var forholdene i Tyskland på den tiden?

(Land05)

Det var lite mat i Tyskland på den tiden. Vi fikk et rundstykke om morgenen,

med litt pålegg. Veldig lite fett. Vi fikk middagsmat som var absolutt nesten bare på grønnsaker. Det var nærmest ikke kalorier. Vi fikk så vi greide oss til en normal kjøør.

Var det mye politisk indoktrinering på disse leirene?

(indoktrinering)

Akkurat noe politisk indoktrinering kan jeg ikke huske vi hadde noe av i det hele. Jeg kunne jo ikke noe tysk på den tiden, da vi kom dit. Jeg hadde ikke middelskolen. Det var noen av oss som hadde den, ikke jeg. Jeg skulle jo bli bonde, så jeg skulle stort sett ikke kunne det, jeg.

Noen episoder du husker spesielt godt fra denne tiden?

(Land06)

Vi var på trikken eller bussen til et sted som vi kalte Aufstellungsdorf. Det var et overnattingsted hvor det var en slags brakkeby. Vi reiste dit og fikk et sted å være. Jeg husker det som veldig positivt. Endelig kunne en være aleine, være for seg sjøl. Bare jeg, i kvite laken, i et lite rom. Kaldt som pokker, men det gjorde ikke noe, det var da noe klær å ha på seg, og det ble snart varmt.

Så var det ro og fred, ikke høre disse kommandoropene og alt det der som jeg hadde fått nesten som et slags ekko i hodet til slutt.

Hvordan var forholdet mellom dere?

(Land07)

Vi hadde et veldig fint forhold der hvor vi var presset utenfra. I Landtjenesten hadde vi et fint forhold oss imellom, vi nordmenn. Bra forhold til de andre også, litt etter som hvem det var.

Hvilken type ungdom var med i Germansk Landtjeneste?

(Land08)

I Landtjenesten hvor vi var, var det beste muligheter for å lære hverandre å kjenne. Jeg syntes det jevnt over var en lik innstilling til livet, noen var spilloppmakere og hadde litt moro med hverandre. Vi ble jo liksom på en måte meisla sammen gjennom felles problemer, felles oppgaver, felles gjøremål.

Av de som jeg var sammen med i Landtjenesten, så var det i alle fall ingen som var tjuvaktige eller kjeltringer.

Var det vanlig å gå rett fra Landtjenesten og inn i den tyske hæren for å kjempe på Østfronten?

(Land09)

Tidligere, i den delen som hadde vært i Landtjenesten året før, så var det noen gutter som meldte seg på et sånt vervemøte, et propagandamøte. De kom ut av

Landtjenesten og inn i fronttjeneste. Dette ble vi advart mot av våre ledere, for det var ikke lovlig. Men det var ingen som kunne stoppe det, når de først var kommet inn i det tyske militære.

Jeg vet ikke hvor mange det var, men jeg kjenner i alle fall en, og jeg vet det var flere som meldte seg på et slikt vervemøte. Det er jo med store taler og presentasjon av en eller annen med Ritterkreuz. Veldig imponerende, det blir et slags glorie rundt det.

De lot seg imponere...

Hjem til Norge

Hva gjorde du da du ble ferdig med Landtjenesten i Tyskland og kom tilbake til Norge?
(front01)

Da jeg ble ferdig med landtjenesten, den Germansk landtjenesten, og kom hjem igjen til Norge, så hadde jeg dette i bevisstheten, at her går det ikke an å være.

Det var et ubehag ved å være NS, som var så sterk, at her gikk det ikke an å være. Så da var det spørsmål om å gå til fronttjeneste, som det var veldig mange som gjorde. Jeg tror det var omtrent halvparten av alle NSUF-ungdommer som gikk i fronttjeneste, og det er en stor prosent! Det tallet har jeg bare hørt, jeg er ikke sikker på det.

Da tenkte jeg som så, at meg er det ingen som skal lure inn i det der. Den dagen jeg skal melde meg, skal jeg i ettertid si at jeg har tenkt meg om, gjort det bevisst og ikke i en rus av propaganda som har beveget meg!

Inn til fronttjeneste

Og du meldte deg?
(front2)

En dag som jeg sykla til Hamar og hadde et ærend. Da jeg var nesten i Hamar, tenkte jeg: "Nå er jeg egentlig ved mine fulle fem. Er det noe som påvirker meg nå? Ikke noe annet enn den mobbinga som er i sin alminnelighet, og bevisstheten om at nå trengs jeg ute, nå trengs det å møte opp, også til fronttjeneste"!

Da gikk jeg inn på vervekontoret der og sa at jeg var interessert i å melde meg til den norske skijegerbataljonen til kamp i Finland.

- Har du tenkt over det der?, var det første spørsmålet, for de skrev ikke inn uten videre.
- Ja, jeg mener jeg har gjort det, sa jeg
- Javel, men husk på at krigen snart er slutt, vi vet ikke hvordan det går.
- Neivel, men jeg er her for å melde meg.

Så jeg meldte meg da. Det er mulig at det er en slags stahet i det, men jeg mener jeg var fullt bevisst da jeg gjorde det...

Grunnene

Hva var ellers grunnene til at dere meldte dere?

(front03)

Vi var veldig oppsatt på å være aktive når vi først var med. Vi ville bevise hvor vi sto, og hvor viktig vi syntes det var å blokkere mot det vi daglig hørte om den kommunistiske fare, den kommunistiske pest, det kommunistiske vanstyre osv.

Det er mulig at det var riktig. I dag vet vi mer om kommunismen. Den gangen var det ikke råd å presentere det for den andre sida, hvor farlig det var. Men hele Øst-Europa ligger i dag som bevis på hva det egentlig var. Men likevel, det var ikke det som ble satt i fokus senere da. Det var om vi kjempet for Norges sak eller tyskernes sak. Svart eller hvitt, det var nok langt mer nyansert!

Kan du tenke deg mer personlige motiver?

(front07)

Jeg har bestandig hatt interesse av historie. Jeg kan godt si det begynte allerede i 10-11 års alderen, at jeg begynte å interessere meg for mer enn guttebøker. Spenning har jeg bestandig likt, og vi må aldri frata en ungdom eventyret. Om dette har vært et moment for mine avgjørelser for hvor jeg sto og står, så bærer jeg det i fellesskap med en rekke ungdommer på den andre siden.

Var det noe ideologisk trekk ved ditt ståsted?

(front06)

Det var også vår tanke, at vi skulle demme opp for den ideologien som det russiske system representerte.

De store vervemøtene som ble holdt for fronttjenesten, hvilken virkning hadde de?

(front04)

Det var farlig for en litt uerfaren ungdom å komme på slike vervemøter. I begeistringens rus som blusser opp et lite øyeblikk, kan du komme til å gjøre ting som avgjør hele din skjebne, ditt liv og det hele...

Så dere aldri noe galt i å gjøre tjeneste på Østfronten sammen med tyskerne?

(front05)

Nei, dette tenkte vi jo over, dette vi visste vi ble brukt mot oss. Men vi kunne ikke se det på den måten. Det var så mange måter å se det på. Men en ting gikk

som en alminnelighet hos oss alle; vi gjorde ikke noe som var galt! Hadde vi visst eller trodd det var galt, så var det ikke noen som hadde gjort det.

Vi så nettopp vår nasjonale bevissthet eksponert i fronttjenesten.

Tenkte dere virkelig ikke at det var noe galt i det?

(front8)

Ikke noe mer galt enn det er for en høyremann å gå inn i arbeiderpartiet! Vi så ikke noen annen forskjell, noe sterkene motvilje i det norske folk enn det som er mellom to partier i dag. Den ene kaller jo den andre tulling her også. Og det forekommer jo bemerkninger i Stortinget i dag også som antyder nærmest et forræderi i visse situasjoner. Jeg hadde jo ikke opplevd noe annet!

Advarte ikke andre folk dere mot gå inn i fronttjeneste, og hørte dere ikke på advarslene fra London radio?

(front09)

Nei, det kan jeg ikke huske. Det var vel heller ikke vanlig hos motparten, at de advarte noen i den retning. Vi hadde jo radio, men vi hørte ikke på London. Det hendte at far skrudde på og hørte på London, men det interesserte meg stort sett ikke.

Fikk du oppleve Østfronten etter at du hadde meldt deg som frontkjemper?

(front10)

Jeg kom ikke i den frontinnsatsen som jeg hadde regnet med. Jeg kom først til Kongsvinger, så til Mysen og til slutt til Vikersund. Underveis så kapitulerte Finland.

Hva skjedde så?

(front11)

Da fabulerte vi litegrann hvor vi kunne bli plassert og satt inn. Det så ikke ut som det skjedde noe. Vi var da heller ikke ferdig med utdannelsen. Flere av oss tenkte å melde seg til divisjon Hitler-Jugend, for den hadde vi hørt om. Og vi var unge. Men da måtte vi ut av Norge.

Det var noe vi ikke visste om den gangen, det var at Quisling gjorde det han kunne for å hindre at vi på den tiden ble sendt ut av landet. Akkurat når han tok det standpunktet, vet jeg ikke sikkert. Men det fikk jeg høre senere at Quisling hadde gjort det han kunne for at norsk ungdom ikke skulle bli plassert og kjempe Tysklands siste kamp.

Skjebnesvangre avgjørelser

Så skjedde noe som helst ikke burde skjedd?

(front12)

Vi ble da satt sammen med det tyske politi. Da hadde det tyske politi som oppgave å bekjempe utbyggingen av Milorg og eventuelt andre illegale organisasjoner. Så vi som nokså erfarne skiløpere ble satt sammen med det tyske politi og trålet de norske fjell for å finne våpen, våpenslepp eller heimefrontfolk her og der.

Da kom vi borti situasjoner som vi helst ikke burde ha vært borti. På den tiden sendte Quisling bud til Tyskland med bønn om det de norske som var i Norge måtte tas ut av de tyske enheter. Den endelige beskjed om at det kunne skje, fikk Quisling først 26.april 1945.

Innen den tiden hadde flere av oss vært bort konflikt med Milorg, med nordmenn. Og det førte til lange, lange straffer.

Hvordan så du i ettertid på dette?

(front13)

Disse straffene hadde vi ikke fortjent! For vi var å sammenligne med tyske soldater etter min mening, og ikke med nordmenn. For vi hadde trådt inn i den tyske hær. Men det er en annen saga...

Så dere på dere selv som norske eller tyske soldater?

(front14)

Vi betraktet oss som norske i tyske uniformer. Vi hadde norske flagg på armene, på samme måten som de som gikk i frivillig engelsk tjeneste hadde det norske flagg på seg. Vi betraktet oss som vi var i den tyske hær, for den norske hær eksisterte jo ikke etter den 10.juni 1940.

Derimot så var det jo frivillige på begge sider, legalt. Det var jo den engelske, amerikanske eller kanadiske hær, eventuelt andre som var på alliert side. På vår side var det jo den tyske hær, eller en gikk inn i den finske hær. Det var nordmenn som var i den finske hær, som ikke var underlagt den tyske hær. Vi kjempet jo mot de samme fienden.

Fred og rettsoppgjør

Hvordan opplevde du freden og det som hendte i rettsoppgjøret?

(freden)

Det var både overraskende og ikke overraskende! For vi begynte jo å kjenne stemningen. Men det var jo likevel litt overraskende at vi kunne dømmes slik vi ble dømt etter paragraf 86. Det var litt av en overraskelse!

De begynte jo å samle inn NS-folk frontkjemper og NSIF så tidlig som den

8. og 9.mai.

Hva skjedde med deg disse dagene? Gikk du frivillig i fangeskap?

(freden2)

Den 8.mai kom en venn av meg i bil, som de hadde stjålet. Han var en av mine kamerater i den norske skijegerbataljonen. Han kom sammen med en venn. Da diskuterte vi hva vi skulle gjøre. Skulle vi stikke til fjells eller hva? Vi tok bilen og reiste til Elverum, kjørte litt rundt der. Da så vi at de der allerede hadde begynt å arrestere NS-folk. Vi så at det var arrestasjoner, for de ble dyttet i ryggen og ikke akkurat så vennlig behandlet.

Stakk dere av eller gjorde motstand?

(freden3)

Det ble ikke noe av at vi stakk til fjells. Dette var jo bare noe vi snakket om. Det var aldri noe realisering i det. For Quisling hadde gått ut med at vi nå skulle bevare ro og orden og se tiden an, og ikke finne på noe overilet. Det lå i grunnen over alle de diskusjonene og de spørsmålene vi hadde rundt kapitulasjonen.

Og godt er vel det i ettertid. Jeg kjenner ikke til noe forhold som endte opp slik vi fantaserte litt om, nemlig å drive en slags geriljakrig

Hvilke reaksjoner møtte dere hos "de andre" ved arrestasjonene?

(freden4)

Det var virkelig en forbausende opplevelse å bli arrestert. For da møtte alle de som hadde vært lojale, stort sett, under krigen, og som hadde en slags dårlig samvittighet for at de ikke hadde vært så helt rene, gode nordmenn. De møtte opp med alt mulig, skreik og hylte, kastet søppel, spyttet på oss, hylte og skjelte oss ut...

Det var en historie som jeg ikke skal gå inn for er sann, men som blir fortalt. Hun rev av seg menstruasjonsbindet og kastet det opp i bilden. Det skulle vi få. Det var jo en NS-mann som fikk dette i ansiktet under stor jubel.

Da skulle de på en aller an måte rehabilitere seg. Jeg tror nok det var en slags dårlig samvittighet som satte en slags skrekkens utbrudd i dem; Nå endelig måtte de vise at de var gode nordmenn! Det er kanskje urettferdig for noen, men for et flertall av dem er det nok riktig!

Andre reaksjoner?

(freden5)

De som hadde lidd mest under krigen, kanskje torturert og virkelig vært med, de var av dem som behandlet oss best. De hadde kanskje et behov for å vise at de var noe bedre enn oss. Og med "oss" mente de vel disse gestapistene som hadde behandlet dem, nordmenn som var i ren tysk polititjeneste. Dette var nordmenn som heller ikke vi æret altfor sterkt. Vi mente at vi hadde nok med

det norske politiet.

Så kom dere i fengsel?

(oppgjør3)

Vi fikk ikke noe aviser til å begynne med, men vi fikk litt smugla inn her og der, og da så vi jo der at alle frontkjemperne skulle skytes. Det var jo litt underlig, vi hadde da ikke akkurat lyst til å dø nå når vi hadde greid å overleve dette er. Det var flere som ble tatt ut for å skulle skytes. Det var en morsom spøk da, som en del av disse heimefront- og Milorg-gutta gjorde. De tok ut en del nordmenn og fortalte dem at de skulle skytes. Stilte dem opp og skulle liksom skyte...Nei skulle utsette det litt da. Så kom de ned igjen...Vi kan nesten le av det i dag da.. Det var en nokså ufin tortur, det vil jeg si.

Var dette alminnelig?

(oppgjør4)

Dette var de første dagene. En må jo ha lov å leke seg litt selvfølgelig, men leken gikk så vidt at det var flere som tok livet av seg på grunn av dette her. Og det var jo de som ble skutt i fengslet, ved at de ikke hadde lov å kikke ut av vinduet. Noen av dem gjorde det likevel...

En venn av meg fra Hamar, som var på Ilebu, ble såret fordi de skjød inn i rekkene. Så det var hard kustus av disse også! Men nå var vi jo i fredstid da, vi var på nedtur når det gjaldt terror...

Forholdet til Gestapo og tyskere

Hvordan var forholdet til Gestapo og det tyske politiet i ditt miljø?

(gestapo)

Da NS-folk fikk greie på at Gestapo med norske gestapister var med på å torturere folk, så ekskluderte en dem, ut av Nasjonal Samling. Det var litt unikt, de fleste vet vel ikke det. Men det som skjedde med en gang, var at disse personene, som ekskluderte de andre av NS, øyeblikkelig ble arrestert av Gestapo. Da måtte de helt opp til Quisling for å få dem ut igjen. Dette var kjente NS-folk, ordførere eller ledere av NS i distriktet her.

Var det en enhetlig front i NS

(tyskere)

Det som de ikke forstår, de som er mot oss, er at det fantes en skikkelig kamp og rivalisering mellom NS-folk og tyskerne, mellom NS folk internt, og vi vet også at det fantes rivsalsiserende og forskjellige meninger tyskerne imellom når det gjaldt NS og Norge. De som virkelig spilte på disse forholdene, visste vel litt om det. Men vi menige hadde lite greie på det før etterpå.